

Imkeren na oorlog

Ab Kuypers

Tijdens zijn uitzending naar Bosnië-Herzegovina kwam Hans van der Burg in contact met de 59-jarige Alojz Vidak, een hobby-imker in Nova Bila, grofweg midden tussen Sarajevo en Banja Luka. Hij wil zijn verhaal wel kwijt. Alojz kijkt vooral naar de toekomst en laat het droevige verleden zo veel mogelijk achter zich.

Opnieuw begonnen

Vóór de oorlog heeft Alojz 100 tot 120 volken, en reist daarmee met zijn speciaal ingerichte vrachtwagen door heel Joegoslavië. Tijdens oorlog is imkeren absoluut niet meer mogelijk. Het is veel te gevaarlijk om te reizen, ook zonder bijen. Vidak heeft zelfs zijn vrachtauto met bijen niet meer kunnen terughalen: die is bij Gradacac, ongeveer 25 km van Brcko, gebleven; leeggestolen en vernield. Ook de kasten thuis zijn door soldaten vernield of gestolen. Na de oorlog heeft Alojz één volk over en vrijwel geen gereedschap meer. In 1995, na het Dayton-akkoord, gaat hij verder met dat ene volk. Als hij weer een aantal volken heeft, moet er toch eigenlijk weer gereisd worden en koopt Alojz weer een oude vrachtauto. Hierop bouwt hij zelf 60 Albert Zidnic kasten. Deze kasten staan in drie lagen aan weerszijden op de laadbak van de vrachtauto. In het midden van de laadbak blijft, voor het behandelen van de kasten vanaf de achterzijde, een meter ruimte over. Over de volle lengte kan het dak van de laadbak geopend worden voor ventilatie. Boven de cabine van de vrachtauto bevindt zich een slaapplek zodat hij in de weekends bij zijn bijen kan overnachten. Alojz vindt het vele werk aan het bouwen van deze mobiele bijenstal niet erg; de moeite om alle papieren voor de vrachtauto rond te krijgen, dat was absurd.

De bijen

Begon Alojz in 1995 weer met één volk, inmiddels zijn dat er nu dertig. Hij heeft goede hoop dat hij dit jaar alle zestig kasten bezet zal hebben. Het zijn Kranjska Pcela bijen, oorspronkelijk afkomstig uit Slovenië. Het is in Bosnië-Herzegovina regel dat de koninginnen elke twee jaar gewisseld worden, maar het is Alojz onbekend of dit in de wet geregeld is. In Zagreb in Kroatië kun je voor DM 10,- nieuwe koninginnen kopen. De koninginnen bij Alojz zijn niet gemerkt. Hij kan aan de kleur zien hoe oud een koningin is. Voor het vermeerderen van de volken

maakt hij kunstzwermen en er vliegt slechts een enkele keer een zwerm uit. Voor het inwinteren heeft hij tot nu toe nog niet verenigd. Nu hij verwacht na de komende zomer weer zestig volken te hebben, is hij wel van plan zwakke volken voor de winter te verenigen. Afhankelijk van de hoeveelheid honing die hij niet kan afnemen, geeft hij tussen de 12 en 16 kg suiker per volk.

De bijenkasten

Alojz imkert met de in Bosnië gebruikelijke AZ-kasten. Het zijn twaalf-raams achterbehandelings kasten. Tussen de broed- en de honingkamer is een vaste plank aangebracht, met een groot gat in het midden, voorzien van een vast moerrooster. De kast heeft twee vlieggaten; één voor de broedkamer en één voor de honingkamer. Hij stelt dat bijen, die met nectar terugkomen in de honingkamer, hierdoor in de kast minder afstand hoeven af te leggen en dus eerder in staat zijn om weer uit te vliegen.

Alojz werkt met iets grotere afmetingen. Zijn raampjes zijn ongeveer 2 cm langer dan normaal. Dat is tegen het stelen: ze passen bij vrijwel niemand in de kast. De broed- en honingkamerraampjes zijn even groot. De twee aan de onder- en bovenzijde gemonteerde afstandhouders van deze frames, waarmee de achterzijde van de kast wordt afgedicht, zorgen ervoor, dat tijdens het rijden ook de onderkanten van de raampjes op hun plaats blijven en er dus geen bijen geplet kunnen worden bij optrekken en vooral afremmen.

Honingoogsten

De honing van Alojz is een mix; er is hier geen vraag naar bepaalde soorten honing. Op het etiket staan alle soorten honing en Alojz kruist aan uit welke soorten honing de inhoud van een pot bestaat.

196

Ook heeft hij raathoning. Daartoe maakt hij in een gewoon raam een aantal kleine raampjes met een klein strookje kunstraat. Dit doet hij bij alle soorten honing. Alojz heeft een eenvoudige eigen kunst-raatpers. Het afgelopen jaar heeft hij nog alle honing kunnen verkopen, maar hij maakt zich zorgen over het komende jaar. In Bosnië-Herzegovina is de bevolking zeer arm en daarom kunnen de meesten zich geen honing permitteren. Tot nu toe heeft de opbrengst van de honing de kosten voor suiker kunnen dekken.

Vergunningen

Voor de oorlog wordt er gereisd over afstanden tot wel 400 km, tegenwoordig niet verder dan 150 tot 180 km. Bosnië-Herzegovina is veel kleiner dan het voormalige Joegoslavië. De landen rondom Bosnië-Herzegovina zijn soevereine landen geworden, waarvoor vergunningen nodig zijn om met bijen te mogen reizen. Het verkrijgen van die vergunningen kost veel tijd en moeite. Gewoonlijk reist Alojz samen met een paar bevriende imkers uit de omgeving. De eerste reis gaat naar het noorden, naar het fruit, de weidebloemen en de Chinese acacia. Speciaal voor deze acacia zet hij één kast permanent op een weegschaal, zodat hij per dag de opbrengst kan zien. Na de dracht op de linde gaat hij begin juni naar het zuiden, tot juist zuid van de Kuprespas, naar de weidebloemen. Vervolgens westelijk, naar Rore naar de heide. Half september komen de bijen weer terug in Novi Bila om voorbereid te worden op de winter.

Alojz gaat gewoonlijk terug naar huis nadat hij zijn bijen heeft weggebracht. Hij gaat in de weekends kijken en als er veel werk is blijft hij slapen.

Vereniging

Over de imkersvereniging is hij niet zo enthousiast. Het is een slapende vereniging, er wordt geen informatie gegeven. Er is trouwens helemaal geen literatuur meer over bijen te koop. Als je iets wilt weten moet je dat aan bevriende imkers vragen of uit

een Duits tijdschrift proberen te halen. Zijn oude dikke bijenboek uit 1985 geeft op de meeste vragen antwoord. Imkersmateriaal is er in Banja Luka op ca. 120 km afstand, in een ruim gesorteerde imkerswinkel, evenals in Sarajevo. In het nabijgelegen Vitez is wel een klein winkeltje, maar dat heeft vrijwel niets in voorraad.

Geen opvolger

Alojz maakt zich zorgen, hoe het verder moet met zijn bijen als hij er niet meer is. Zijn beide zoons zijn niet geïnteresseerd. Toch hoopt hij dat zij de traditie die hij van zijn vader en grootvader heeft overgenomen, zullen voortzetten. Het zou toch zonde zijn als dit zou stoppen.

Ik krijg geen kans hem te bedanken voor de tijd die hij voor mij heeft vrijgemaakt en wat hij heeft laten zien en heeft verteld, want Alojz vindt dat hij mij moet bedanken voor het opschrijven van alles wat hij verteld heeft.

Bij het afscheid zegt Alojz nog, dat ik de volgende keer nà de andere afspraken moet komen, zodat er meer tijd is om te praten. Hij zegt dat hij nog wel dagenlang over zijn bijen kan praten. Dat is in elk geval geen verschil met Nederland.

Hans van der Burg is van 1 december 1998 tot en met 15 juni 1999 uitgezonden geweest bij SFOR 5 en SFOR 6. Hij was als majoor vanuit SFOR HQ gestationeerd bij het NL bataljon in de Civil Military Co-operation. Dit houdt in dat hij dagelijks contact had met de civiele overheden en de bevolking binnen het aan het bataljon toegewezen vak.

Hans is sinds 1972 imker maar op dit moment, zonder bijen. Hij hoopt over enkele jaren weer actief te kunnen gaan imkeren.